

Eesti kõrghariduse roll uue majanduskasvu saavutamiseks

Peeter Kadarik
Tallinna Tehnikaülikool

„Mitmendas klassis sa siis juba käid, Juhan?“ „Kaheteistkümnendas,“ vastab poiss kõhklematult. Tädi Maali jätkab pinnimist: „Aga kuhu sa siis edasi lähed õppima?“. „Tahaksin edasi minna keevitamist õppima,“ on Juhan kindel. „Keevitajaks,“ sekkub ema vestlusesse. „Juhan teeb nalja, tegelikult läheb ta isa jälgedes rahvusvahelist ärijuhtimist õppima, eks ju,“ on emal asjast oma nägemus.

Gümnaasiumi lõpetamine on ühest küljest igale lõpetajale õnnistuseks. Samas toob ta kaasa muret ja mõtlemist, sest tuleb otsustada, mis saab edasi. Kas minna ülikooli, rakendus- kõrgkooli või hoopis elukooli? See, pealtnäha ühe inimese isiklik otsus, mõjutab tegelikult kogu Eestit ja ka meie tulevast majanduskasvu.

Eesti noorte seas on populaarsed erinevad pehmed erialad, mis kannavad nimetuses sõna juhtimine. Näiteks haldusjuhtimine, ärijuhtimine, organisatsioonijuhtimine jne. Seega toodavad meie ülikoolid suuga suure linna tegijaid, kuid kuhu jäävad käega kärbsesepa tegijad ehk siis insenerid? Nemad on majanduskasvu aluseks. Ärinduse kraadiga ehitusfirma juht ei ehita maja valmis ja hea on, sest tema ei oska peale kasumi rea hinnata ei betooni tugevust ega karkassi jäikust.

Andrus Viirg, kes on Eesti esindaja maailma IT-tööstuse keskuses Silicon Valleys, ütles ühes intervjuus, et esimesel kohtumisel on tõepoolest lihtne. Ütled, et olen sellest riigist, kus loodi Skype. Edasi aga läheb raskemaks, sest küsitakse, mis teil veel pakkuda on? Rohkem ei olegi aga meil midagi pakkuda, sest teadus- ja arendustegevusega meie ülikoolides väga ei tegeleta. Teadust ei saa samuti teha, kui pole teadlasi. Teadlased aga omakorda ei kasva puu otsas, vaid valmivad ülikoolis pika protsessi tulemusel.

Loomulikult ei pea iga noor hakkama inseneriks, kuid iga noor peab minema õppima siiski seda, mis teda huvitab, mitte aga seda, mis on populaarne. Täna oled sa tõesti populaarne, kuna sa õpid rahvusvahelist ärijuhtimist, kuid kas kolme aasta pärast ülikoolikraadiga töötu olla on ka populaarne. Tõenäosus olla kõrgharidusega töötu on praeguses majandusolukorras küllaltki reaalne, kuna inimene, kes ei huvitu tegelikult oma erialast, ei löö ka sellel erialal elus läbi. Konkurents magusate ja pintsaklipslaste ametikohtadele on väga tihe.

Kõrgkoolidel on mingil määral oma roll riigieelarveliste kohtadega seda konkurentsi piirata. TTÜ majandusteaduskonnas on rahvamajanduse erialal 24 riigieelarvelist kohta. Konkurents on aga umbes 15 inimest kohale. Seega oleks võimalik toota igal aastal 360 avaliku sektori ja panganduse töötajat, kuid töökohti on selles sfääris siiski hulga vähem. Riigieelarveliste kohtadega on võimalik ning tulebki piirata mõne eriala inimeste ületootmist.

Uue majanduskasvu jaoks on olulised abiturientide õiged valikud. Valikuid teha on enamasti raske. Veel raskem on aga teha kogenumatul noorel õigeid valikuid. „Appi“ tulevad vanemad, tuttavad, sõbrad ja meedia. Sealt tuleb arvamus, et õiged ülikoolid on vaid TTÜ, Tartu Ülikool ja Tallinna Ülikool ning rakenduskõrgkoolid on vaid neile, kes tõelistes ülikoolides hakkama ei saa. Rakenduskõrghariduse halb maine on üks põhjustest, miks me oleme oma majandusega seal, kus me praegu oleme ehk põhjas. Suur hulk inimesi tõmbab rakenduskõrgkooli ja põhikooli baasil kutsekooli vahele võrdusmärgi. Ometigi on vahe mäekõrgune. Ühes õpivad inimesed, kes on gümnaasiumi lõpetanud ja kellel on julgust olnud üldsusega vastuollu minna, et õppida seda, mis neid tõeliselt huvitab. Teises aga on põhikooli kuidagi kolmedega läbi vedanud suitsuvennad. Esimestest on Eestile kasu ja teistega kaasneb enamasti vaid häda ja viletsus.

Seega võib öelda, et kõik ei saa olla firmajuhid, vaid meil on vaja ka inseneriharidusega inimesi. Kõrgharidusel on oluline roll uue majanduskasvu saavutamiseks, eriti rakenduskõrgharidusel, aga enne tuleb lõhkuda stereotüüp rakenduskõrgharidusest kui millestki halvast ja väheväärtuslikust. Siis julgevad noored ka rakenduskõrgkooli minna, teades, et neid ei vaadata kui imelikke. Samuti ei tohi ära unustada inseneriõpet, sest see tagab selle, et meil on tulevikus piisavalt hea kvalifikatsiooniga keevitajaid, instrumentaallukkseppi ja mehaanikuid. Lõppude lõpuks võib hea keevitaja teenida sama palju palka kui firmajuht. Küll siis tuleb uus majanduskasv koos järgmise Skype'iga ka meie õuele.

Juhan lõpetas kaheteistkümnenda klassi edukalt, kuid läks vanemate sunnil siiski rahvusvahelist ärijuhtimist õppima.